

RÄTTSPSYKIATRISKT UNDERSÖKTA UTLÄNNINGAR I STOCKHOLM

AV MARGIT KOMLOS OCH LARS LIDBERG

Följande rättspsykiatriska frågeställningar har undersökts i denna studie:

1. Skiljer sig rättspsykiatriskt »utlänningar« definierade utifrån etnicitet och rättspsykiatriskt undersökta svenskar vad gäller brottstyp, diagnos och social bakgrund?

2. Bliir »utlänningar« annorlunda rättspsykiatriskt bedömda i jämförelse med svenskar?

Indelningsgrunden för denna undersökning var etnicitet och ej medborgarskap. Anledning härtill var att även svenska medborgare med utländska föräldra kan leva i en för svenska förhållanden helt främmande kultur. Vad denna studie främst vill belysa är om eventuella skillnader kan vara orsakade av kulturell tillhörighet. Medborgarskap kan då bli missvisande. Undersökningen omfattar enbart män.

Metod

Under åren 1979 och 1980 undersöktes 101 häktade män med denna bakgrund vid Statens rättspsykiatriska klinik i Stockholm.

Som kontrollgrupp valdes 101 slumpmässigt utvalda svenskar som undersöktes under samma period. Dessa hade vuxit upp i svensktalande hem, gått i svensk skola, identifierat sig som svenskar och hade levt i Sverige under större delen av sitt liv.

Ur de rättspsykiatriska utlåtandena hämtades följande uppgifter: ålder, civilstånd, nationalitet, antal år i Sverige, missbruk i hemlandet och i Sverige, kriminalitet i hemlandet och i Sverige samt rättspsykiatrisk bedömning och förslag till påföljd. Samtliga uppgifter insamlades från utlåtanden arkiverade på Statens rättspsykiatriska klinik i Stockholm.

Statistisk utvärdering gjordes med chi-kvadrat analys. Sociala anpassningsvårigheter skattades på en skala 0-5 i båda grupperna, dels vid 18-års ålder, dels vid tiden för den rättspsykiatriska undersökningen (RPU).

RESULTAT

Ålder, nationalitet och sociala förhållanden:

Det förelåg ingen signifikant åldersskillnad mellan grupperna. Medianvärdet (Md) var för svenskarna 30 år och för utlänningarna 32 år. Som framgår av tabell 1, var cirka hälften av utlänningarna av finländsk härkomst, en tredjedel kom från andra europeiska länder och en femtedel från utomeuropeiska länder. Av utlänningarna hade femton procent svensk hustru eller fästmö vid undersökningstillfället. Sex procent hade utländsk hustru eller sambo av annan nationalitet än mannen och tju-

Tabell 1. Nationalitetsfördelning för 101 män med utländsk etnicitet, rättspsykiatriskt undersökta i Stockholm 1979-1980.

	N = 81	Utomeuropéer	N = 20
Européer		Nordamerikaner	4
Finländare	74	Sydamerikaner	5
Skandinaver	8	Afrikaner	8
Östeuropeer	11	Asiater	3
Sydeuropéer	15		

go procent av samma nationalitet som de själva. Övriga var ensamstående (59%). Fyrtio procent av utlänningarna var inte svensktalande eller hade så dåliga kunskaper i svenska att det behövdes tolk för rättspsykiatrisk undersökning.

Stenius (1983) fann ofta psykosomatiska reaktioner, ångest och depressionstillstånd hos utlänningar. Detta bekräftades inte i vårt materiel.

Rättspsykiatrisk bedömning:

Det förelåg i detta material ingen skillnad mellan grupperna vad gäller rättspsykiatrisk bedömning. Detta torde sammanhänga med en obenägenhet att hänvisa i Sverige icke kyrkobokförda personer till psykiatrisk vård.

Brottsbelastning:

Det förelåg ingen signifikant skillnad mellan svenskar och utlänningar i totala antalet brott som föranledde beslut om rättspsykiatrisk undersökning. Antalet åtalpunkter var ungefär lika högt för svenskar och utlänningar (tabell 3). Däremot hade utlänningarna gjort sig skyldiga till flera våldsbrott (Chi 2:362 p < 0,001).

Tabell 2. Rättspsykiatrisk bedömning

Bedömning	Utlänningar n = 101	Svenskar n = 101
Sinnssjuka	27%	20%
Jämställda	31%	43%
Ej jämställda	23%	38%

Tabell 3. Åtalpunkter för de brott som föregick RPU (en person kan ha flera av dessa)

	Svenskar n = 101	Utlänningar n = 101
Totalt antal våldsbrott	109	127
Övriga brott	56	47
Narkotikabrott	8	3
Totalt antal åtalpunkter	173	177

Diskussion

En tidigare studie av rättspsykiatriskt undersökta finska medborgare och svenskar (Lidberg & Siponmaa, 1976) visade att finska medborgare mera sällan än svenskar dömdes till sluten psykiatrisk vård.

Vi har inte funnit skillnad men i vår undersökning var indelningsgrunden etnicitet och inte medborgarskap. I vårt material hade utlänningarna begått större antal våldsbrott än svenskarna. Detta kan bero på kulturella skillnader. Det kan också bero på anpassningssvårigheter eller på majoritetsbefolkningens reaktionssätt gentemot dem. För att förbättra kommunikationen och kontakten med utlänningar vid undersökning och behandling är det nödvändigt med kunskap om utlänningarnas kultur och samhälle och kunskaper i respektive språk. Möjligheten att ge effektiv psykiatrisk vård är givetvis i hög grad kopplad till möjligheten att förstå patientens språk och kultur. Att kommunicera på patientens språk kan också ha en brottsförebyggande funktion genom att minska den isolering som utlänningar ofta befinner sig i, något som lätt skapar en pananoïd beredskap.

Det vore också önskvärt att man skulle utforma vårdprogram som är mera individuellt anpassade. Eftersom vi i Sverige ger honom valfrihet att antingen behålla sin etnicitet eller förändra den gentemot svenska förhållanden måste hänsyn härtill tas när det gäller vårdens organisation.

Sammanfattning

I detta material har beskrivits 101 utlänningar och 101 svenskar som genomgått rättspsykiatrisk undersökning vid Statens rättspsykiatriska klinik i Huddinge under tvåårsperioden 1979-1980.

Grupperna skilljer sig inte i fråga om anamnes, totala antalet brott, missbruk eller påföljdsval. Utlänningar är emellertid synnerligen vanliga bland dem som blir föremål för RPU, och vårdåtgärder inom den särskilda psykiatriska vården liksom bland de psykiskt störda som dömes till fängelse. Denna överrepresentation bör beaktas vid tjänstetillsättningarna såväl inom den rättspsykiatriska organisationen som inom kriminalvården.

Referenser:

- Eitinger, L. (1958): Psykiatriske undersøkelser blant flyktningar i Norge, Oslo.
Lidberg, L. Siponmaa, L. (1976): Rättspsykiatrisk undersökning av finnar i Sverige. *Finlands läkartidning* 1976:36, 2715-2718.
Stenius, K. (1983): Invandrarna och den psykiatriska vården. *Socialstyrelsen redovisar* 1983:3.
Ödegård, O. (1932): Emigration and insanity. *Acta Psychiatrica Scandinavica*. Uppl 4.

Adresse: Forskningsassistent Margit Komlos & professor Lars Lidberg
Karolinska Institutet
Institutionen för social- och rättspsykiatri
Box 4044
S-141 04 Huddinge